

Christelle Kahla: Rozhovor k výstavě Optimalizované bajky o dobrém životě

Otázky: Daniela a Linda Dostálkovy, Marek Pokorný

Překlad: Kateřina Danielová

Christelle Kahla odpovídá na otázky související s dobrým životem, wellbeingem a konflikty, které toto téma v současnosti způsobuje.

Umělkyně se účastní výstavy [Optimalizované bajky o dobrém životě \(22/9/2022–1/1/2023\)](#) v PLATO.

„Neexistuje snad již nikdo, kdo by neměl žádný volný čas. Kancelář není stálým útočištěm a neděle se staly institucí. V těchto úžasných hodinách volna by tedy měl mít každý v zásadě možnost se skutečně nudit. Ale i když lidé nechtějí nic dělat, něco se jim stane: svět se postará o to, aby nenašli sami sebe.“ (Henri Lefebvre, *Kritika každodenního života*, 2014). Mohla byste popsat, jak nakládáte se svým volným časem?

Utíkám do fikce.

Nástrojem výstavy, který nabízíme jako jakýsi podpůrný prvek, je žánr bajky. Jde o vyprávění, které snad poněkud mechanicky poučuje a poskytuje návod na dobrý život, obvykle ve snaze vnutit čtenáři pravdy a ctnosti daného společenského řádu. Už jen samo ztotožnění člověka se zvířetem a jeho zjevná nadvláda nad ním přirozeně nabízí řadu kritických a nezodpovězených otázek. Kdo si koho či co podřizuje, kdo se o koho stará a především kdo je zde definován jako nezávislý subjekt, to vše je předmětem zkoumání. Dokázala byste se vcítit do nějaké vámi smyšlené bajky? Kdo nebo co by bylo jejími protagonisty?

Život už tak sestává ze sledu malých každodenních bajek, v nichž ztělesňujeme jednotlivé postavy. Jsem protagonistkou svých vlastních bajek.

Jsou vaše každodenní rutina a zdravý životní styl neustále pronásledovány nezdravými rituály? Pokud ano, mohla byste některé z nich uvést?

To, čemu říkáte „nezdravé“ rituály, mi pomáhá dosáhnout pocitu well-being a štěstí. Miluju cukr, tučná jídla, víno a televizní reality show.

Kniha americké kulturní teoretičky Lauren Berlantové *Krutý optimismus* (2011) pojednává o destrukci našich kolektivních představ o životě. Tzv. krutý optimismus je podle autorky něco, po čem toužíme a co je ve skutečnosti překážkou našeho rozkvětu. Berlantová také tvrdí, že „tam, kde nástroje, na nichž jsme závislí, abychom dosáhli dobrého života – záchranná síť, jistota zaměstnání, meritokracie, dokonce i trvalá intimita v našem romantickém životě –, zdegenerovaly do fantazií, které mají stále menší vztah k tomu, jak lidé mohou žít. Jak touha po určité představě dobrého života 20. století – v poválečném období –, kdy žijeme v přesvědčení, že pokud člověk dostatečně tvrdě pracuje nebo splňuje určité podmínky, může dobrého života dosáhnout, často brání lidem podniknout kroky nezbytné k ochraně vlastních zájmů; představit si jinou možnou budoucnost.“ Můžete odhalit své osobní nedosažitelné představy o dobrém životě?

Moje osobní nedosažitelná představa o dobrém životě by byla vivre d'amour et d'eau fraîche (žít jen z lásky a z čisté vody), jak se říká ve francouzštině. Znamená to bezstarostnou existenci bez jakýchkoliv problémů či povinností a žít pouze pro lásku.

Vybíráme si svůj životní styl, nebo jsme jím vybíráni?

Pokud má člověk štěstí a je dost silný, může si ho vybrat sám.

Soukromí dnes znamená zůstat off-line. Je čas u obrazovky něco, co máte plně pod kontrolou?

Ano, je to jen otázka silné vůle. Tu já ale bohužel nemám.

Německá teoretička umění Isabelle Graw (*In Another World: Notes, 2014–2017*) tvrdí, že „jedna z podmínek neoliberalismu je, že trh zasahuje do oblastí, které byly dříve považovány za ‚soukromé‘, a tedy chráněné před jeho hodnotící logikou – jako je tělo, zdraví, sociální vztahy – a činí i tyto oblasti předmětem ekonomické optimalizace. Naše nejnítěrnější životy – naše koníčky, vztahy a těla – se pak v podstatě stávají středisky nákladů. Pokud se nám je nepodaří optimalizovat, cítíme se znevýhodněni. Blahobyt tak nahrazuje morálku, ale zdaleka nás nenaplňuje energií, nýbrž vytváří svou vlastní tyranii. Když se totiž cílem stane sebezdokonalování, vede přirozeně k narcismu. Pracujete efektivně, vyděláváte dost peněz, jíte správně, cvičíte dostatečně? Optimalizujete se?“

Už od narození na tom pracuji, ale pořád se mi nedaří. A jak jste na tom vy?

Volná činnost stojí zcela vědomě mimo „běžný“ život jako něco „neseriózního“ a zároveň pohlcujícího, bez časových a prostorových hranic – a především bez vidiny zisku. Vzhledem k tomu, že práce umělce je často mylně vnímána jako volná činnost, trávíte svůj volný čas skutečně něčím jiným než prací?

Ano. Nejsem žádná romantická umělkyně, která celý svůj život zasvětila a obětuje umělecké tvorbě.

Máte někdy nutkavou potřebu utéct od zaběhlé pracovní etiky, schémat, vizuality, formy, způsobu komunikace, tedy obecně od toho, co je vám vlastní?

Zatím jsem se nervově nezhroutila, ani jsem neprošla žádnou existenciální krizí – pokud otázka mířila právě sem.

V okamžiku, kdy máme všechny indicie, že se planeta Země zhroutí, cítíte konflikt spojený s rozhodnutími, která se prolínají s vaší tvorbou či

realizací uměleckých děl a otázkami životního prostředí?

To je ošemetná otázka, pokud vezmeme v úvahu ekologický dopad uměleckého světa; já osobně jsem ale v souladu s tím, co na této planetě dělám, jak uvažuji a jak žiju – jako člověk i jako umělkyně.

Wellbeing je, zdá se, tak samozřejmý, že uniká kontrole a původně užitečný nástroj se spíše mění v očekávání – od nás samých i od druhých. Blahobyť nahradil morálku. Místo abychom se snažili zlepšit svět, snažíme se zlepšit sami sebe. Jaké předpovídáte budoucí možné aktivity v oblasti wellbeingu?

Nechci nic předpovídat a nedokážu si ani představit, jaké aktivity v oblasti wellbeingu by se mohly v budoucnosti objevit. Už teď mám pocit, že žiju v nějakém sci-fi filmu.

Pro švýcarskou umělkyni Christelle Kahla (* 1994) jsou symptomatické surově zvolené techniky malířské práce. Patří k nim jak materiál, tedy neošetřená bavlna nebo plátna, která umělkyně napíná na zdi tak, že jejich hrany jsou narušené a tvar pak následně evokuje zvířecí kůži, ale také bezprostřední gestická technika spreje znemožňující vracet se zpět a retušovat. Intenzita pohybů, které činí obrazy této umělkyně dekorativně bohatými, působí na diváka tak, jako by rámovaly naše vlastní reflexe. Nejde o jejich odraz, ale jakési vsáknutí do povrchů asymetricky adjustovaných pláten. Umělkyně studovala na Art Institute of the College of Art and Design v Basileji a École cantonale d'art v Lausanne.

